

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 บทนำ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นศูนย์กลางในการศึกษา เพื่อหารูปแบบ ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ในบริเวณพื้นที่ดินน้ำ ที่เหมาะสม และเผยแพร่ให้แก่ราษฎร ได้นำไปปฏิบัติได้ โดยจากผลการศึกษา และพัฒนาที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน ศูนย์ฯ สามารถนำเน้น การในกิจกรรมต่างๆ ได้สำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะงานการก่อสร้างขั้นพื้นฐาน การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัย ที่สามารถขยายผลสู่ราษฎรได้ ในด้านการบริการ ให้การสนับสนุน พันธุ์ สัตว์ พันธุ์พืช กล้าไม้ เมล็ดพันธุ์พืช รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำทางวิชาการ และการส่งเสริม การพัฒนาอาชีพ ซึ่งพอสรุปได้ว่าศูนย์ฯ มีแนวทางและวัตถุประสงค์ในการพัฒนา ดังนี้

1. ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทาง และวิธีการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งศูนย์ฯ จึงเปรียบเสมือน “ต้นแบบ” ของความสำเร็จ ที่จะ เป็นแนวทาง และตัวอย่างของผลสำเร็จให้แก่พื้นที่อื่นๆ โดยรอบ ได้ทำการศึกษา
2. การแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ นักปฏิบัติ และประชาชน การศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัยต่างๆ ที่ได้ผลแล้ว ควรจะนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริงได้ ศูนย์ฯ ควรเป็นแหล่ง ผลผสมผสานวิชาการและการปฏิบัติ เป็นแหล่งความรู้ของราษฎร เป็นแหล่งศึกษาทดลองของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ และแนวทางแก้ไข ปัญหาระหว่างบุคคล 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ และราษฎร
3. การพัฒนาแบบผสมผสาน ศูนย์ฯ เป็นตัวอย่างที่ดีของแนวความคิดแบบสหวิทยาการ ซึ่ง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่นั้นๆ โดยศูนย์ฯ จะเป็นแบบจำลองของพื้นที่และรูปแบบการ พัฒนาที่ควรจะเป็น ว่าในพื้นที่ลักษณะหนึ่งๆ นั้น จะสามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อย่างไร ใดบ้าง มิใช่การพัฒนาเฉพาะทางใดทางหนึ่ง แต่พยายามใช้ความรู้มากสาขาที่สุด แต่ละสาขาก็ให้ เป็นประโยชน์เกื้อหนุนกับการพัฒนาสาขาอื่นๆ และระบบของศูนย์ฯ ก็ควรเป็นการผสมผสานไม่ เพียงเฉพาะเรื่องความรู้เท่านั้น แต่ต้องมีการผสมผสานการดำเนินงาน และการบริหารที่เป็น ระบบด้วย
4. การประสานงานระหว่างส่วนราชการ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทาง และวัตถุประสงค์สำคัญยิ่ง ประการหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาและระบบราชการไทย มีปัญหานี้โดยพื้นฐาน จึงทำให้ แนวทางดำเนินงานของศูนย์ฯ เน้นการประสานงานและการจัดการระหว่างกรม กอง และส่วน ราชการต่างๆ

5. เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) กล่าวคือ ศูนย์ฯ มีการศึกษาทดลอง และสาธิตให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานพร้อมๆ กันในทุกด้าน ทั้งด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาทางด้านสังคม ในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” เมื่อสนใจเข้าไปศึกษาดูงาน ก็จะมีให้ดูได้ทุกอย่างในบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งนำไปสู่การได้รับประโยชน์สูงสุด

จากผลการศึกษาของศูนย์ฯ นั้น จะเป็นความรู้ที่นำไปส่งเสริมให้กับประชากร กลุ่มเป้าหมายและมีการสาธิตไว้ในพื้นที่ของศูนย์ฯ ซึ่งประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านรอบๆ พื้นที่ศูนย์ฯ จะเป็นประชากรเป้าหมายกลุ่มแรกที่จะได้รับประโยชน์ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องงานส่งเสริมจะนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในศูนย์ฯ ที่ได้ผลดี ไปแนะนำให้กับเกษตรกรหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งเรียกว่า “หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ” โดยในการส่งเสริมนั้น ทำหลายวิธีด้วยกันทั้งนี้แล้วแต่สภาพสังคม วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจากผลการศึกษา และการพัฒนาที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ศูนย์ฯ สามารถดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการดำเนินการสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะงานด้านการก่อสร้างพื้นฐาน การศึกษา การค้นคว้า ทดลอง วิจัย สามารถขยายผลสู่ราษฎรได้ ในด้านการบริการให้การสนับสนุนด้านพันธุ์สัตว์ พันธุ์พืช กล้าไม้ เมล็ดพันธุ์พืช การให้คำปรึกษา แนะนำทางวิชาการ และให้การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ โดยในปีงบประมาณ 2543 ได้ดำเนินการขยายผลสู่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 18 หมู่บ้านเป้าหมายหลัก มุ่งการผลิตเพื่อการยังชีพแบบพออยู่พอกิน โดยการพัฒนาอาชีพ พัฒนาทางสังคม และคุณภาพชีวิตของราษฎร ให้มีอาชีพและรายได้ เพื่อเป็นการยกระดับความจำเป็นพื้นฐานให้สูงขึ้น ซึ่ง ได้มีแผนงานขยายผลหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ(แผนแม่บทงานขยายผลหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ,2542) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. เพื่อพัฒนาอาชีพให้ราษฎรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพให้สามารถทำการผลิตเพื่อยังชีพสอดคล้องกับความพร้อมของคน ชุมชนและศักยภาพของพื้นที่

2. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชนให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อพัฒนาทางสังคมและคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของราษฎร

และมีเป้าหมาย เพื่อ

1. สร้างโอกาสให้ราษฎรในการประกอบอาชีพเกษตรให้มีรายได้พอเพียง และมีทางเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมั่นคง มีแนวทาง ดังนี้

1.1) พัฒนาศักยภาพของการเกษตร ในการวางแผนการผลิต และการตัดสินใจ ในการเรียนรู้ เพื่อปรับระบบการเกษตร ไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืน และดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่าง

มั่นคง และจัดทำคู่มือทางเลือกการประกอบอาชีพเกษตร ให้สอดคล้องกับความพร้อมของเกษตรกร
ในชุมชน และศักยภาพของพื้นที่

1.2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ ในการเลือกประกอบ
อาชีพ และพัฒนาเกษตรกรรมผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ข้อมูลวิชาการเกษตร ข้อมูลระบบ
เกษตรทางเลือก ในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

1.3) เผยแพร่ และให้โอกาสประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางในการ
พัฒนาอาชีพ โดยความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวสารระหว่างหน่วยงาน ปฏิบัติงาน ตำบล อำเภอ
และจังหวัด

2. ขยายพื้นที่ปรับโครงสร้าง การเกษตรแบบยั่งยืน เกษตรผสมผสาน เกษตรกรรมทฤษฎี
ใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยให้มีพื้นที่ของเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุน
รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทาง ดังนี้

2.1) สร้างโอกาสมีงานทำ โดยมุ่งปรับโครงสร้างการเกษตรตามแนวทางเกษตร
ยั่งยืน ได้แก่ เกษตรกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร มุ่งเน้นการผลิตเพื่อ
ยังชีพ

2.2) ขยายพื้นที่การจัดทำแปลงสาธิต และพื้นที่ขยายผล ปรับโครงสร้างการเกษตร
แบบยั่งยืน เกษตรผสมผสาน เกษตรกรรมทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยให้มีพื้นที่ของ
เกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

3. เพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรให้แก่เกษตรกรมากขึ้น มีแนวทาง
ดังนี้

3.1) ส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพนอกภาคเกษตรในหมู่บ้าน ทั้งเป็นอาชีพเสริมรายได้
และธุรกิจประเภทรับเหมาช่วงงาน เช่น การทอผ้า การผลิตชิ้นส่วน การตัดเย็บเสื้อผ้าต่างๆ

3.2) ถ่ายทอดความรู้ และทักษะในเชิงธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด การบัญชี การ
จัดการทั่วไป และสหกรณ์ เพื่อวางรากฐานความคิดเชิงธุรกิจ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาชุมชนด้วยตนเอง

4. ให้ทุกชุมชนมีบทบาทขึ้นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม มีแนวทาง ดังนี้

4.1) สร้างความตระหนัก และความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการ

4.2) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ให้สมบูรณ์ ตลอดจนให้มีการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่นของตนเอง อย่างมีความ สมดุล ประหยัด มีประสิทธิภาพ

5. ให้ทุกชุมชนมีพัฒนาการด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพคนด้านสุขภาพ เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ มีแนวทาง ดังนี้

5.1) ส่งเสริมด้านสุขภาพ และพละอนามัย ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนัก ถึงความสำคัญ ของการป้องกันโรค และดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

5.2) ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา เพื่อการอ่านออกเขียนได้ สนับสนุนการค้นคว้า หาความรู้ การบริหารด้านวิชาการ และการจัดการศึกษาที่ให้ทางเลือกหลากหลาย ตามความ เหมาะสมทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

5.3) กระตุ้น และสนับสนุนการพัฒนาความคิด และการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

จากแผนงานขยายผลหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้ส่งผลให้ราษฎรมีอาชีพ ที่สามารถพึ่งพา ตนเองได้ ในระดับหนึ่ง พร้อมทั้งยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบ บริเวณศูนย์ฯ ให้เป็นไปในแนวทางของแผนงานขยายผลดังกล่าว โดยมีเป้าหมายหลักที่มุ่งการผลิต เพื่อการยังชีพแบบพออยู่พอกินเป็นพื้นฐานอันดับแรก ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง สักยภาพการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เพื่อต้องการทราบถึงสภาพโดยทั่วไป ความพร้อม ตลอดจน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ที่เอื้อต่อความเป็นไปได้ และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.2 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. เพื่อวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม และประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำในชุมชน เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชากรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ กลุ่มแกนนำในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์หาศักยภาพ ความพร้อม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

5.2.1 สรุปผลการศึกษาสภาพโดยทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ โดยมากสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ต่อ ปี

5.2.2 สรุปผลการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศูนย์ฯ

ผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.2.2.1 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้ จากกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้เข้าร่วมเป็น

ส่วนมาก คือ งานอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงกบ เนื่องจากสภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิประเทศ ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีความเหมาะสมกับกิจกรรมนี้ ประกอบกับคนในชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่

5.2.2.2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการฝึกอบรมการประกอบอาชีพการเกษตรจาก

ศูนย์ฯ กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในชุมชน ได้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ คือ หลักสูตรการเพาะเลี้ยงกบ และหลักสูตรเกษตรผสมผสาน เนื่องจากชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าว

5.2.2.3 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการฝึกอบรมการประกอบอาชีพนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ กิจกรรมที่คนในชุมชน ได้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ คือ หลักสูตรการแปรรูปและถนอมอาหาร ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีแม่บ้าน โดยศูนย์ฯ ได้เห็นถึงการมีอาชีพเสริมของคนในชุมชน นอกจากการส่งเสริมด้านการเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5.2.2.4 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับการส่งเสริม คือ การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ และการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน

5.2.2.5 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ได้รับการส่งเสริม คือ การส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร

5.2.3 สรุปผลกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้าน

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็น ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านที่มีกิจกรรมเด่น ด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน ได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่เด่น คือ การปลูกกระเทียม ที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน มีกิจกรรมที่เด่น คือ การทำเกษตรผสมผสาน ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การปลูกกระเทียม ที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การทำเกษตรผสมผสาน ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ยังไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นกิจกรรมที่ทำกันโดยทั่วไป เช่น การปลูกกระเทียม

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ยังไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นภารกิจที่ทำกันโดยทั่วไป เช่น การปลูกหอมแดง การปลูกถั่วลิสง

5.2.4 สรุปผลกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้าน

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้าน ที่มีกิจกรรมเด่น ด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่แตกต่างกันได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่น แต่ที่มีในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหาร ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน (แหนมเห็ด เห็ดสวรรค์) โดยได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่เด่น คือ กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ซึ่งกลุ่ม ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่สร้างรายได้ให้สมาชิกกลุ่มได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ค้ำย

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน และ หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่นพอจะสามารถพัฒนาไปสู่การรองรับต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การทอผ้ากี่กระตุก และการทำผ้าบาติก ที่ได้รับรางวัล หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมจากการเกษตร และยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ค้ำย

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง(พวงกุดญแจ กรอบรูป ตุ๊กตาประดับ) ที่ถือว่าเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชนรองจากการเกษตร

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง ประเภทเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้าน (แจกัน โคมไฟ) ที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดีในระดับที่ใกล้เคียงกับการทำเกษตร

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ยังไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่นพอจะพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพรับจ้าง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ที่สร้างรายได้เสริมให้คนในชุมชนได้ แต่ก็สามารถทำได้ในบางเวลาที่ว่างเว้นจากการทำอาชีพหลัก

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา (ที่ตั้งโทรศัพท์มือถือ ไม้เกาหลี กรอบรูป) ที่คนในชุมชน สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง

5.2.5 สรุปผลด้านปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ผู้ศึกษาสามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ได้ ดังนี้

ปัญหา ที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุดของประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ส่งผลให้รายได้จากการเกษตรน้อยลง และปัญหาความไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง

อุปสรรค ที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุด คือขาดเงินทุนในการทำ การเกษตร ซึ่งเกษตรกรโดยส่วนใหญ่ ไม่สามารถหาแหล่งทุนได้เพียงพอกับการลงทุน และ รองลงมา มีภาระหนี้สิน ปริมาณผลผลิต จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดกำลังใจที่จะทำการเกษตร และประสบกับปัญหาการขาดทุน

ข้อจำกัด ที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุด คือ แหล่งเงินทุน และตลาดในการรองรับผลผลิต ที่เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้คนในชุมชนต้องเลิกหรือลดการทำ การเกษตรลง

5.2.6 สรุปผลการศึกษาศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อแนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ผู้ศึกษาสามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อ ศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อ แนวทางการพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้จากกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพจากศูนย์ฯ ได้ ดังนี้

1.1 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในแต่ละหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันไปด้วย แต่โดยภาพรวมแล้ว กิจกรรมที่ทุกหมู่บ้านสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ถ้าหากได้รับการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจ และเป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน คือ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง

1.2 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตร ในแต่ละหมู่บ้านมีความแตกต่างกันออกไป จึงทำให้กิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วย ซึ่งโดยภาพรวมแล้วกิจกรรมที่ทุกหมู่บ้านสามารถจะพัฒนาเพื่อรองรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เช่น อุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง และไม้ยางพารา ในหมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง และหมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ตามลำดับ ที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

5.2.7 ความคิดเห็นต่อศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้วิจัยสามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ การเข้าถึงหมู่บ้าน โดยภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง โดยเห็นว่า ความสะดวกต่อการใช้ยานพาหนะ และการบริการของรถโดยสารเข้าสู่หมู่บ้าน มีความพร้อมค่อนข้างมาก ในการรองรับต่อการท่องเที่ยว ในส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุง คือ สภาพของถนนที่เข้าไปในหมู่บ้าน และความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง

สิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับ ค่อนข้างน้อย โดยเห็นว่า ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีความพร้อมค่อนข้างมาก ในการรองรับต่อการท่องเที่ยว ในส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุง คือ สถานที่จอดรถ การนำเที่ยวชมสถานที่ ร้านค้า/ร้านอาหาร การบริการห้องน้ำ ศาลาที่พัก การบริการโทรศัพท์สาธารณะ และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

สิ่งดึงดูดใจ โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความพร้อมค่อนข้างมาก สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ และเห็นว่าความสวยงามโดยรอบและภูมิทัศน์ ความหลากหลายของกิจกรรมด้านส่งเสริมอาชีพการเกษตร และนอกการเกษตร มีระดับความพร้อมรองลงมาหากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มขึ้น

ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า ขนาดของพื้นที่ การให้บริการ ความเหมาะสมของเวลาในการเข้าชม มีความพร้อมที่สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุง คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว และมีคฤหบดี/วิทยากรในชุมชน ซึ่งหากได้รับการพัฒนา ก็สามารถที่จะรองรับการท่องเที่ยวได้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือวิทยากรผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีความพร้อมค่อนข้างมาก และเห็นว่า การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นๆ การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตร ซึ่งหากได้รับการพัฒนา ก็สามารถที่จะรองรับการท่องเที่ยวได้

ข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมข้อจำกัดของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า ข้อจำกัดด้านเวลาในการเที่ยวชม เป็นข้อจำกัดที่สำคัญ และเห็นว่าความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ความยากในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นข้อจำกัดรองลงมา และเห็นว่า กฎระเบียบของชุมชน การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ยังต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยว

5.3 สรุปผลการศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากผลการดำเนินงานด้านงานขยายผลของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ตามเป้าหมายดังกล่าวที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งที่สามารถทำให้เกษตรกร ในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางของการดำเนินงาน ในส่วนนี้ พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่จัดว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีทั้งข้อได้เปรียบ ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็ง ข้อเสียเปรียบที่ถือว่าเป็นจุดอ่อนที่มีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และขัดขวางให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพ

ความพร้อม และความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถสรุปได้ในภาพรวมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้ ดังนี้

5.3.1 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละหมู่บ้านได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านตลาดขี้เหล็ก ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อเพิ่มโอกาส ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน
2. คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในด้านการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตร หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน การจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพของสตรีแม่บ้าน
3. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อที่คนในชุมชนสามารถมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการให้ความรู้แก่คนในชุมชน เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนต่างๆ ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ
5. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กรมส่งเสริมการเกษตร ในการเข้าไปร่วมวางแผนการดำเนินงาน และการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
6. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และนอกการเกษตรในชุมชน เพื่อลดปัญหาการว่างงาน และอาชีพรับจ้างให้มีน้อยลง

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านป่าไผ่ ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
2. ชุมชนควรมีการวางแผนการจัดระบบ และระเบียบของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ชุมชนควรมีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้เพียงพอต่อการรองรับกับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ศาลาที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น
4. ชุมชนควรประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามาปรับปรุงสภาพดินเพื่อการทำการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น
5. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการของชุมชน ให้เข้ามาช่วยเหลือ และจัดระบบของชุมชน เพื่อให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยว เช่น สาธารณสุข องค์กร โทรศัพท์ สำนักงานไฟฟ้า พัฒนาชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น
6. คนในชุมชนควรให้ความร่วมมือในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือจุดศึกษาดูงาน ให้เป็นที่น่าสนใจ ของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน เพื่อทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง
7. ชุมชนควรปรับปรุง และพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกเส้นทางเข้า-ออกชุมชน ที่จอดรถ รวมถึงการต้อนรับ และการบริการความสะดวกในด้านต่างๆ

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านห้วยบอน ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ ในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร
2. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนความรู้ด้านการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำการเกษตรของคนในชุมชนให้มีเพิ่มมากขึ้น
3. ชุมชนควรมีการจัดตั้งการรวมกลุ่มในด้านการทำกิจกรรมการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต
4. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือ ให้นักเรียนที่เรียนจบจากโรงเรียนในท้องถิ่น ทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น อบรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และยังช่วยลดอาชีพการรับจ้างให้น้อยลงได้
5. คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เกษตรกร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น
6. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการแนะนำ และจัดหาแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ให้แก่คนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ให้มีเพิ่มมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านแม่โป่ง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร
2. ชุมชนควรมีการส่งเสริม และจัดตั้งการ รวบรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร นอกการเกษตร และการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร เพื่อลดปัญหาการว่างงาน
3. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
4. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพการเกษตรของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น
5. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหาแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ของคนในชุมชน เพื่อให้มีแนวทางในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านพระนอนแม่โป่ง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรของคนในชุมชน ให้มีเพิ่มมากขึ้น เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ
2. ชุมชนควรมีการจัดตั้งการรวมกลุ่มด้านการเกษตร นอกการเกษตร และการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร
3. คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้นำอยู่ และเป็นที่สนใจ ประทับใจ แก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชม
4. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน

5. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดหาแหล่งทุน เพื่อการประกอบอาชีพ ของคนในชุมชน ให้สามารถมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

6. ชุมชนควรมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน และจัดตั้งตลาดกลาง เพื่อการจำหน่ายผลผลิต การเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของหมู่บ้าน

7. กลุ่มทอผ้า และกลุ่มผ้าบาติก ในชุมชน ควรได้รับการส่งเสริมด้านการขยายกลุ่ม ให้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างงาน และรายได้ให้คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านห้วยอ่าง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตร

2. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ในการทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อเป็นการสร้างงานในชุมชน และลดปริมาณอาชีพรับจ้าง เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหาร ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน

4. ชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ในกิจกรรมด้านพัฒนาอาชีพ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน เคหกิจ สำนักงานเกษตรอำเภอ

5. ชุมชนควรมีการปรับปรุงศูนย์แปรรูปของชุมชน เพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายผลผลิต การเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในชุมชน

6. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ให้สามารถมีแนวทางในการประกอบอาชีพ

7. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น

8. ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้ที่สนใจ หรือนักท่องเที่ยว เพื่อให้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านต้นผึ้ง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ
2. คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อให้คนในหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง
3. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดสรรที่ดินทำกิน ให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
4. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดหาแหล่งทุน เพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถมีแนวทางในการประกอบอาชีพที่มากขึ้น
5. ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ในชุมชนผ่านหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยว

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้ ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ ด้านการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น
2. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตร ของคนในชุมชน ให้มีเพิ่มมากขึ้น
3. คนในชุมชนควรได้รับการส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตร รวมถึงการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร เพื่อให้สามารถมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น

4. ชุมชนควรมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายผลผลิตต่างๆ ของชุมชน เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยว (น้ำพุร้อนสันกำแพง) ซึ่งมีนักท่องเที่ยวใช้เส้นทางนี้เป็นประจำ

5. ควรมีการพัฒนาหนองน้ำสาธารณะ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำให้คนในชุมชนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพหลักได้อีกทางหนึ่ง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านป่าไม้แดง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ เป็นต้น
2. คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ เป็นต้น
3. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อสามารถทำให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
4. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ด้านการพัฒนาอาชีพต่างๆ และการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ของคนในชุมชน
5. ชุมชนควรมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายผลผลิตของชุมชน

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านห้วยบ่อทอง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น
2. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพด้านการเกษตร แก่คนในชุมชน

3. ชุมชนควรมีการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา ในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบการผลิต รูปแบบสินค้า เป็นต้น

4. คนในชุมชนควรมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพทั้งการเกษตร และนอกการเกษตร

5. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน

6. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดสรรแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน เช่น กรมชลประทาน

7. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดสรรที่ดินทำกิน ให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อสามารถทำให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

5.3.2 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งพบว่า ในแต่ละหมู่บ้านมีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ที่เด่นแตกต่างกันออกไป ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเพาะเห็ด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ จากทั้งศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่เด่น คือ การปลูกกระเทียม การทำประมงน้ำไหล การเลี้ยงกบ การทำนา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่โดยส่วนใหญ่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่เสมอ ประกอบกับยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงปลา โดยกิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านทำกันโดยทั่วไป ยังไม่เป็นที่น่าสนใจต่อบุคคลภายนอกเท่าใดนัก เป็นการทำการเกษตรแบบยังชีพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดการเกษตรใดที่เด่น เป็นเพียงการทำเกษตรแบบยังชีพโดยทั่วไป เช่น การปลูกกระเทียม หอมแดง การเลี้ยงโคเนื้อ และประกอบกับคนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จึงทำให้กิจกรรมการเกษตร ไม่มีความหลากหลาย และเด่นพอที่จะเป็น

จุดสนใจของคนโดยทั่วไป ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงปลา ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ โดยได้มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่เด่น คือ กลุ่มผู้เลี้ยงโค ซึ่งกลุ่มยังเป็นจุดสนใจของตำบล และประกอบกับมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน โดยผ่านทางศูนย์ฯ เป็นส่วนใหญ่ และหน่วยงานต่างๆ

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากศูนย์ฯ ประกอบกับเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นการทำเกษตรแบบยังชีพ และประกอบกับคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จึงทำให้กิจกรรมการเกษตร เป็นกิจกรรมโดยทั่วไป เช่น การทำนา การปลูกกระเทียม การเลี้ยง ไก่ เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง ยังถือว่ากิจกรรมที่มีอยู่เป็นการทำแบบยังชีพ ไม่มีกิจกรรมใดที่เด่น เช่น การเลี้ยงกบ การปลูกหอมแดง การปลูกกระเทียม โดยมีสภาพทางสังคมอยู่ในระดับเดียวกับหมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ รวมทั้งยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย

5.3.3 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอการเกษตรที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งพบว่า ในแต่ละหมู่บ้านมีกิจกรรมนอการเกษตรที่เด่น แตกต่างกันไป ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนาป่าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนในชุมชน และผู้ที่สนใจ โดยทั้งนี้ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการขอสนับสนุนด้านงบประมาณการพัฒนา

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนากลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และกลุ่มแปรรูปสมุนไพร

ซึ่งปัจจุบันได้มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ และยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ด้วย

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน และหมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง นับว่ายังไม่มิจกกรรมใดที่สามารถจะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากคนในชุมชนยังขาดความพร้อมในด้านนี้อยู่มาก

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนากลุ่มทอผ้า และกลุ่มผ้าบาติก ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยปัจจุบันมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ รวมทั้งยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนาการรวมกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ระมวง ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ระมวง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนทำกันเป็นส่วนใหญ่ รองจากการทำการเกษตร โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ และหมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง นับว่ายังไม่มิจกกรรมใดที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ เนื่องจากคนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ และยังคงขาดในด้านการรวมกลุ่มของคนในชุมชน

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีกิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่บ้าง

5.3.4 ศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็น จากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งสามารถสรุปศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมในด้านต่างๆ ได้ ดังนี้

การเข้าถึง โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการพัฒนาในด้านเส้นทางคมนาคม ที่จะเข้าไปยังหมู่บ้าน จุดศึกษาดูงาน หรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ ของกิจกรรม เนื่องจากรถโดยสารขนาดใหญ่ไม่สามารถที่จะเข้าถึงหมู่บ้าน จุดศึกษาดูงาน หรือจุดท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมแล้ว ยังต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถรองรับกับความต้องการของคนในชุมชน และผู้ที่เดินทางเข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เช่น ร้านอาหาร ศาลาที่พัก ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น

สิ่งดึงดูดใจ โดยภาพรวมแล้ว ยังถือว่าทั้งกิจกรรมการเกษตรและนอกรการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นกิจกรรมที่สร้างอาชีพเบื้องต้นให้คนในชุมชนเกิดรายได้ มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ยังไม่ได้อยู่ในระดับที่เป็นกิจกรรม เพื่อพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวได้ ซึ่งถ้าหากได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในกิจกรรมดังกล่าวให้สามารถเป็นกิจกรรมที่ทำให้มีผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยวได้ ก็ทำให้คนในชุมชนมีรายได้อีกทางหนึ่งจากการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนและการประสานงานร่วมมือกันของหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) อำเภอ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ด้านศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปภาพรวมด้าน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ดังนี้

จุดแข็ง โดยภาพรวมแล้ว จุดแข็งหรือจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้ง 10 หมู่บ้าน คือ การเป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการเกษตร และนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ

จุดอ่อน โดยภาพรวมแล้ว จุดอ่อนหรือจุดด้อย ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้ง 10 หมู่บ้าน คือ ขาดการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่ต่อเนื่อง ขาดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร รวมถึงที่คืนในการทำการเกษตรที่มีไม่เพียงพอ สภาพดินในการทำ การเกษตรไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้อาชีพการเกษตรของคนในชุมชนลดน้อยลง ประกอบกับที่คืนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างด้วย

โอกาส โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวได้ โดยคนในชุมชนต้องมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีอยู่ รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้าไปศึกษาดูงาน และความหลากหลายของกิจกรรม ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของชุมชนที่สามารถจะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

อุปสรรค โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ยังประสบกับปัญหาด้านแหล่งทุน ในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่สามารถทำให้คนในชุมชนมีทุนที่เพียงพอในการประกอบอาชีพ จึงทำให้คนส่วนใหญ่ หันไปประกอบอาชีพรับจ้างมากขึ้น ทำให้อาชีพการเกษตรลดลง ซึ่งถ้าคนในชุมชนมีแหล่งทุนที่เพียงพอก็สามารถจะพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยถ้าคนในชุมชนมีความพร้อมในด้านความเป็นอยู่ก็สามารถจะพัฒนาชุมชนไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ในอนาคตต่อไป

ในด้านความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากข้อมูลที่ได้เก็บโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งสามารถสรุปศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมในด้านต่างๆ ได้ ดังนี้

5.3.5 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีศักยภาพและความพร้อมมากที่สุด เนื่องจาก หมู่ที่ 2 มีความหลากหลายทางด้านกิจกรรมการเกษตร ที่สามารถเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดีในปัจจุบัน โดยมีกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น การปลูกกระเทียม การทำประมงน้ำไหล การทำเกษตรผสมผสาน ประกอบกับในหมู่ที่ 2 ยังมีเกษตรกรตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวอย่าง หรือแบบอย่างในการทำเกษตรของคนในชุมชนและผู้สนใจได้ ประกอบกับทางศูนย์ฯ ยังได้ใช้กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นลักษณะของการเกษตรผสมผสาน ที่สามารถเป็นจุดเด่นของชุมชน ส่งผลให้มีคนเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ

5.3.6 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตร ของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีศักยภาพ และความพร้อมมากที่สุด เนื่องจาก หมู่ที่ 2 มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในการทำกิจกรรม ซึ่งโดยพื้นฐานทางสังคม คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จึงทำให้คนในชุมชนออกไปทำงานนอกชุมชนน้อย ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในชุมชน เช่น กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มแปรรูปสมุนไพร ที่ช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

5.3.7 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ สามารถที่จะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ทุกกิจกรรม โดยต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของหมู่บ้านนั้นๆ เป็นหลัก เนื่องจากกิจกรรมในการส่งเสริมทุกกิจกรรมต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมด้านสภาพภูมิประเทศ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านนั้นๆ เป็นสำคัญ จึงทำให้กิจกรรมในการส่งเสริมมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละหมู่บ้าน โดยกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถจะส่งเสริมได้ในเกือบทุกหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ เป็นต้น

5.3.8 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ สามารถที่จะพัฒนาไปสู่การรองรับกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในทุกกิจกรรม โดยทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามัคคีของคนในชุมชน ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม รวมถึงความพร้อมในด้านต่างๆ ของคนในชุมชนที่เอื้อต่อกิจกรรมการส่งเสริมนั้นๆ เช่น ความสามารถทางทักษะกระบวนการในกิจกรรม ความถนัด ความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละคนในชุมชนนั้นๆ ซึ่งกิจกรรมในการส่งเสริมก็ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมทางสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของชุมชนนั้นด้วย โดยกิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถส่งเสริมได้เกือบทุกหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร ซึ่งหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ คือหมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ (กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน) ที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้

5.3.9 ความคิดเห็นต่อศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีความสำคัญมากที่สุด คือ คนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะร่วมมือ ร่วมใจกัน ในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองในด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ และเป็นที่น่าสนใจของผู้เข้าไปศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนากิจกรรมการเกษตร และนอกรการเกษตรให้มีความหลากหลายในกิจกรรม และรวมไปถึง

การพัฒนาด้านเส้นทางคมนาคมที่เข้าสู่หมู่บ้าน ที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้าไปศึกษา ใช้งาน หรือท่องเที่ยว ได้อย่างสะดวก และปลอดภัย

5.3.10 ความคิดเห็นต่อจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากศูนย์ฯ เป็นกิจกรรมที่มีจุดเด่นมากที่สุด ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และรองลงมาเห็นว่าจุดเด่นที่เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ รวมถึงความหลากหลายของ กิจกรรมการเกษตรการเกษตร ก็นับว่าเป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่ง

5.3.11 ความคิดเห็นต่อระดับความพร้อม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ อยู่ในระดับ ปานกลาง-น้อย เนื่องจากคนในชุมชนยังต้องได้รับการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นพื้นฐานสำคัญก่อน ซึ่งหากจะพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น หมู่บ้านที่มีระดับความพร้อมมากที่สุด คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีกิจกรรมทั้งการเกษตร และนอกรการเกษตรที่เป็นจุดเด่นของชุมชน และสามารถจะรองรับต่อการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง

5.4 การอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดของการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.4.1 แนวคิด “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร”

จากการที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบใน โครงการไทยเที่ยวไทย และท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีการอนุมัติ ให้กรมส่งเสริมการเกษตร ประสานความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการใน โครงการท่องเที่ยวเกษตรชุมชน ภายใต้มาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน ในการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ. 2544 โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ การบริหารจัดการ ในส่วนของภาครัฐจะสนับสนุนด้านการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็สามารถกระจายไปสู่เกษตรกร และชุมชน

กรณีของศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น อยู่ในรูปแบบของการดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวชุมชนเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสามารถจัดอยู่ในประเภทการท่องเที่ยวได้ คือ

1. ประเภทชุมชน หรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในการทำกิจกรรม แต่ก็ยังถือว่าไม่มีจุดเด่นของกิจกรรมเท่าที่ควร ยังต้องมีการพัฒนากิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจ และมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งหมู่บ้านที่ค่อนข้างมีความพร้อมในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้งหมด คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

2. จุดท่องเที่ยวประเภทรายบุคคล และรายกิจกรรม โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีเพียงบางหมู่บ้านที่สามารถเป็นจุดท่องเที่ยวประเภทรายบุคคล และรายกิจกรรม เช่น หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ ที่มีจุดท่องเที่ยวทั้งด้านการเกษตร และนอการเกษตร ประกอบกับยังเป็นหมู่บ้านที่ใช้เป็นจุดศึกษาฐานของศูนย์ฯ ด้วย

ในด้านของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ต้องมีการพัฒนาใน 3 ด้าน ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้เสนอแนวทางไว้ นั้น ในส่วนของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ศาลาที่พัก ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ป้ายบอกเส้นทาง เส้นทางเข้าสู่หมู่บ้าน โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านมีศักยภาพและความพร้อมค่อนข้างมาก คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

2. การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามอยู่แล้ว โดยเฉพาะวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชน

3. การพัฒนาบุคลากร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังต้องมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้คนในชุมชนด้านต่างๆ เช่น การวางแผนพัฒนาจุดท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลายทั้งในด้านการเกษตร และนอการเกษตร การบริหารจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการรายได้ของชุมชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ และการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นจุดเด่น และจุดขายของ ชุมชนนั้นๆ เช่น การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ต้องมีการพัฒนาในด้านดังกล่าวไปพร้อมๆ กัน

5.4.2 แนวคิด “การมีส่วนร่วมของชุมชน”

ในการศึกษาถึงศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนับว่ามีความสำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนชุมชนให้พัฒนาไปสู่แนวทางดังกล่าว ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ดังที่ บุญเลิศ (2542 : 221-223) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สามารถสรุปเป็นหลักการได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถตอบสนองและพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ซึ่งหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ สามารถนำรูปแบบมาเป็นแบบอย่างได้ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบนี้สามารถทำให้คนในชุมชนได้เข้าใจถึงหลักการ และวิธีการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของตนได้

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อที่จะทำให้คนในชุมชนเกิดการตื่นตัว และตระหนักในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตัวเอง โดยให้ชุมชนเป็นผู้จัดการ ควบคุม และวางแผน ซึ่งสามารถทำให้ชุมชนวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการพัฒนาได้เอง ซึ่งในประเด็นนี้ หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพในการพัฒนาที่ค่อนข้างมาก หากจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.4.3 แนวคิด “องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว”

การศึกษาศักยภาพ ความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงระดับความพร้อมในการท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ควรประกอบด้วยองค์ประกอบตามที่ชูสิทธิ์ (2543) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ (1) สิ่งดึงดูดใจ ที่โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการพัฒนา ด้านกิจกรรมการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อให้เป็นจุดเด่นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชน โดยอาจเห็นได้ว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมค่อนข้างมากในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ เนื่องจากเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ที่มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ (2) ความหลากหลายของกิจกรรม มีกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นใน

หมู่บ้านทั้งด้านการเกษตร และนอกการเกษตร ที่สามารถทำให้เป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว หรือ ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน มีการสาธิตวิธีการให้ได้เห็น (3) สิ่งอำนวยความสะดวก หมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ศาลาที่พัก ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ป้ายบอกเส้นทาง เป็นต้น ในด้านการขนส่ง หมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ทุกหมู่บ้านมีรถโดยสารประจำทางผ่าน ถือได้ว่ามีความสะดวกในการเดินทางระดับหนึ่ง และประการสุดท้าย (4) การต้อนรับ เป็นการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ที่เข้ามาเที่ยวชม ซึ่งประเด็นนี้ ทุกชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีความพร้อมค่อนข้างมาก เนื่องจากคนในชุมชน มีอริยาศัยไมตรีที่ดี เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ที่จะต้อนรับผู้ที่เข้าไปในชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าประชาชนในชุมชนพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นที่สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องใน กระบวนการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ให้เข้ามาช่วยเหลือ ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนนั้นๆ ได้ โดยประชาชนในชุมชนต้องเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว ซึ่งชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเอง ให้มีศักยภาพที่สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่ต้องได้รับความร่วมมือ และความเข้าใจ จากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยในกรณีของหมู่บ้าน รอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในแต่ละหมู่บ้านก็มี ศักยภาพ และความพร้อม ในการรองรับต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น อันดับแรกที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ควรมีการพัฒนาในด้านการรวมกลุ่มในการพัฒนาอาชีพ และนอกการเกษตร ของคนในชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม เพื่อที่เป็นจุดแข็งของชุมชนเป็นพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อกลุ่มมีความเข้มแข็ง ส่งผลให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้การพัฒนากิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตรมีมากขึ้น มีความหลากหลายของกิจกรรม ซึ่งในความหลากหลายนั้น สามารถที่จะพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้เป็นกิจกรรมที่เด่นได้ และจากกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเด่นในชุมชน ก็สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมใจ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นสำคัญที่จะพัฒนาศักยภาพของชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มากน้อยเพียงใด โดยคนในชุมชนมีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นการส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยตรง ทั้งทางบวก และทางลบ เนื่องจากการ

ห้องที่ช่วยสามารถก่อให้เกิดปัญหา หรือผลกระทบกับชุมชนเป็นอย่างมาก ถ้าคนในชุมชนไม่มีส่วนร่วม ไม่ช่วยกันดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชน ไม่สนใจกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้เกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของคนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของคนทั้งชุมชน ในการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ซึ่งเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาตนเอง ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เป็นเบื้องต้น ก็มีความง่ายขึ้น ในการได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามาวางแผนการจัดรูปแบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน โดยหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้บรรจุโครงการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวทางการเกษตร ไว้เป็นภารกิจหนึ่ง เพื่อเข้ามารับผิดชอบการดำเนินงานโดยตรงใน 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มบริหารทั่วไป กลุ่มนโยบาย และพัฒนาระบบท่องเที่ยว กลุ่มพัฒนาพื้นที่ และบริหารจัดการ และกลุ่มส่งเสริม และประชาสัมพันธ์

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ในอนาคต ซึ่งหากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม หรือมีอำนาจที่เพียงพอในการควบคุมการท่องเที่ยวได้เองแล้ว ก็จะสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาค้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นตามไปด้วย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ หากต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในแนวทางการพัฒนาศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ควรมีการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่คนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าถึงระบบของการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ตลอดจนสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนรู้สึกห่วงหาพันทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้เป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน

2. ควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาศักยภาพ ความพร้อมของชุมชนในด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาจากความพร้อมและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก

3. ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ หรือจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดจุดเด่น และมีความหลากหลายของกิจกรรม ให้สามารถรองรับต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

4. ควรมีการวางแผนในการพัฒนาศักยภาพ ความพร้อม ของชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เช่น เส้นทางคมนาคมเข้าสู่หมู่บ้าน ที่สภาพของเส้นทางยังต้องมีการปรับปรุง เพื่อความสะดวก และปลอดภัยของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้ามาศึกษา ดูงาน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่จอดรถ ศาลาที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ การต้อนรับ เป็นต้น

5. ควรมีการจัดแบ่งพื้นที่ในการศึกษา ดูงาน หรือท่องเที่ยว ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ โดยจัดเป็นสัดส่วน ตามขีดความสามารถของชุมชนที่จะรองรับได้ โดยต้องไม่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมด้วย

6. ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรในท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแกนนำต่างๆ ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อพัฒนาศักยภาพ และความพร้อมของชุมชน ไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

7. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เป็นที่รู้จักของผู้สนใจเข้ามาศึกษา ดูงาน นักท่องเที่ยว โดยผ่านทางหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล

5.5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของคนในชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแต่ละหมู่บ้าน